

CD KLASSIEK

Verzoeken
Paul Hindemith

De Duitse hedendaagse componist Paul Hindemith (1895-1963) is moeilijk onder een hoedje te vangen. Hij ging niet mee in de ontwikkeling van de muziek in zijn tijd, zoals met de dodecafonie van Arnold Schönberg of Alban Berg. Nog minder volgde hij de strekking van de laatromantiek zoals Richard Strauss. Bovendien schreef hij volstrekt andere muziek dan Igor Stravinsky of Benjamin Britten. Op deze opname horen we drie geliefde orkestwerken van de componist, gebracht door het BBC Scottish Symphony Orchestra. Een eerste werk voor koperblazers en violen dateert uit 1930.

Na pogingen om als origineel componist te overleven onder het naziregime, liep het alsnog mis. Uiteindelijk werd Hindemith door de nazi's toch aan de schandpaal genageld. Propagandaminister Joseph Goebbels bestempelde hem publiekelijk als „een lawaaimaker”. De oorzaak was Hindemiths *Mathis der Maler* uit 1934, een biografische opera over de figuur van schilder Matthias Grünewald (1470-1528),

schepper van het Isenheimaltaar in Colmar. De overeenkomsten tussen de Boerenoorlog, de tijd waarin de opera zich afspeelt, en de opkomst van de nazi's waren geen toeval. Dirigent Wilhelm Furtwängler deed alles om het werk uitgevoerd te krijgen.

Uit drie orkeststukken uit de opera distilleerde Hindemith een symfonisch werk dat eveneens bekend werd en zijn meesterschap toont. Hindemith probeerde met de symfonie het altaar van Isenheim muzikaal uit te beelden. Het muziekstuk bestaat, net als het altaarstuk, uit drie delen: het *Engelkonzert* (ouverture), de *Grablegung* (tussenspel voor het laatste tableau van de opera) en *De verzoeking van de heilige Antonius* (orkestreprise van de scène met Mathis' visioenen).

Toen in 1938 Hindemiths muziek door de nazi's officieel als 'gedegenereerd' werd gecatalogiseerd, vluchtte de componist via Zwitserland naar de Verenigde Staten, waar hij prof werd aan de universiteit van Yale en een fundamentele invloed uitoefende op het Amerikaanse muziekleven. Uit die periode horen we *Symphonische Metamorphosen* op thema's van Carl Maria von Weber (1943).

In 1953 keerde de componist terug naar Europa. (EDS)

Paul Hindemith, *Symphonische Metamorphosis & Other Orchestral Works*, door het BBC Scottish Symphony Orchestra, Hyperion, CDA68006, 22,50 euro.

CD RELIGIEUS

Anglicaanse hymnen
Westminster Abbey

Westminster Abbey in Londen, officieel The Collegiate Church of St. Peter, is de anglicaanse kerk bij uitstek. Het is traditioneel de plaats waar kroningen en begrafenissen van leden van de Britse vorstenhuizen plaatsvinden alsook huwelijken zoals dat van Prins William en Kate Middleton in 2011.

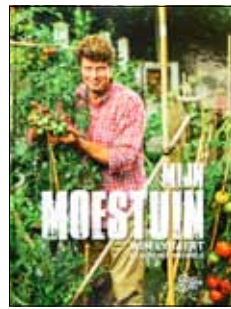
Het koor van Westminster Abbey brengt nu cd uit met een keur aan hoogtepunten van de anglicaanse liturgische muziek en dan meer bepaald hymnen. Dat zijn devote gedichten die bedoeld waren om een emotionele

relatie tussen de kerkganger en God te bewerken en die op muziek werden gezet. Het zijn ook vaak heuse meezingers.

De selectie vertrekt bij de zestiende-eeuwse componist Gibbons en gaat over Händel en de Victoriaanse componisten tot vandaag. Sommige werken zijn heuse klassiekers voor koor en orgel. We denken natuurlijk aan *Maccabeus* van Händel, maar ook aan *Saint Patrick's Breastplate, I Bind Unto Myself Today* van de heilige Patrick, in 1902 door Charles Villiers Stanford op muziek gezet. *Lobe den Herren*, psalm 103, kent u ongetwijfeld uit ons Nederlandstalige zangboek in een arrangement van O'Donnell. Dit is een album voor allen die van het genre houden. (EDS)

Rejoice, the Lord is King! Great Hymns from Westminster Abbey, door het Westminster Abbey Choir onder leiding van James O'Donnell, Hyperion, CDA68013, 22,50 euro.

BOEK PRAKTISCH

Eigen tuin eerst
Wim Lybaert

Bruggeling Wim Lybaert is televisiemaker en tekende als zodanig de jongste jaren mee voor *Man bij hond* en *De weg naar Compostela*. Sinds vorig jaar heeft hij zijn eigen programma op de commerciële televisiezender VIER. Vanuit zijn eigen tuin in Sint-Andries wil hij heel Vlaanderen aan een moestuin helpen. „Jongeren moeten tuinieren opnieuw ontdekken. Als we het hen

nu niet leren, is het misschien wel te laat”, vreesde de auteur.

Wim Lybaert, zich ontpoppend als populaire moestuinier, wil de Vlaming dus opnieuw leren tuinieren. Dat doet hij nu ook met een fraai geïllustreerd en handig opgevat boek dat hij samen maakte met 'freelance groenjournalist' Laurence Michiels. Het is een boek voor 'groentelijken', mensen die wel willen, maar niet kunnen, lees: eigenlijk nooit meer voor hun tuin deden dan het gras maaien.

Het eerste deel, goed veertig bladzijden lang, heet *Je eerste moestuin* en behandelt vragen zoals op welke grond wat het doet, welke compost en mest je moet gebruiken. Het langere tweede deel is een soort kalender met maandsuggesties van wat je kunt doen, welke groenten bijzondere zorg vereisen, wat gezaaid en geoogst kan worden.

Lybaert leert allerlei verrassende dingen. Hij suggereert niet alleen de teelt van de zogeheten

vergeten groenten als aardpeer of pastinaak, maar ook om paddestoelen te zaaien. De almaar meer gesmaakte Aziatische shiitake's blijken immers probleemloos op boomstronken te kweken. De omgeving moet wel het bos nabootsen: uit de zon, uit de wind, een beetje vochtig.

Lybaert schreef het boek bovenal voor kinderen die in de tuin van hun ouders willen experimenteren. „Moestuïneren is als fietsen of zwemmen: je leert het nooit”, klinkt het. (EDS)

Wim Lybaert, *Mijn moestuin*, Manteau, Antwerpen, 2013, 336 blz., 29,99 euro.

BOEK ACTUALITEIT

Zuid-Afrikaans geweld
Bram Vermeulen

Zuid-Afrika wordt tegelijk getekend door de droom een regenboognatie te zijn als door extreem geweld. Hardloper Oscar Pistorius schoot vorig jaar –

naar eigen zeggen uit angst voor inbrekers – zijn eigen vriendin neer. De oude boerenleider Eugène Terre'Blanche werd doodgeknuppeld door twee van zijn werknemers en bij een staking in een platinamijn schoot de politie 44 mijnwerkers dood.

In *Help, ik ben blank geworden* legt de Nederlandse journalist Bram Vermeulen de strijd tussen zwart en blank in Zuid-Afrika haarscherp uit. Als een achttienjarige blanke jongen, Johann Nel, vier zwarten uit de nabijgelegen township Skierlik neerschiet, duikt Vermeulen in het verhaal. Terwijl de media na korte tijd het dorp verlaten, blijft de Nederlandse journalist in Zuid-Afrika rondhangen.

De in 2008 tot Beste Journalist uitgeroepen Vermeulen probeert een antwoord te vinden op

de vraag welke plaats blanken bekleden in de eenentwintigste eeuw in Zuid-Afrika. Tijdens de zoektocht spreekt hij velen, zelfs huidig president Jacob Zuma in diens geboortedorp. Vermeulens boek was naar eigen zeggen vooral een poging onze integratiediscussie te verbinden met de al eeuwen durende spanningen tussen zwarte en blanke Zuid-Afrikanen. (EDS)

Bram Vermeulen, *Help, ik ben blank geworden. Bekentenissen van een Afrika-correspondent*, Prometheus, Amsterdam, 2013, 235 blz., 15 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Mysterieus Kremlin
Catherine Merridale

Net als het Vaticaan is het Kremlin in Moskou een plek die tegelijk geschiedenis en mythe is. Bijgevolg is het verwonderlijk dat nog nooit een kroniek van dit mysterieuze gebouwencomplex werd geschreven. De Britse historica Catherine Merridale vult die leegte op met een vlot geschreven turf.

In *Het Kremlin. Een politieke en culturele geschiedenis* toont Merridale overtuigend wat de citadel – *kremlin* betekent eigenlijk 'ommuurd stadsdeel' en in Rusland bleven dan ook nog meer *krem-lins* bewaard – sinds het einde van de vijftiende eeuw allemaal

was: een orthodox-religieuze locatie, een schuilplaats van tirannen, een weelderig paleis, het hol van de bolsjewieken en de residentie van beruchte Russische leiders, van tsaar Ivan de Verschrikkelijke tot Vladimir Poetin, de huidige president. Alle historische, culturele, politieke en bouwkundige aspecten van het Kremlin komen aan bod.

„Een bezoek aan het Kremlin is spelen met de geschiedenis”, lezen we. Het Kremlin in Moskou blijkt op architecturaal vlak minder Russisch dan gedacht. De meeste gebouwen, ook de orthodoxe kathedralen, werden ontworpen door Italiaanse architecten. Het is dus een smeltkroes van stijlen uit het middeleeuwse Rusland, Bologna, Venetië en Constantinopel.

Het Kremlin was ook religieus centrum. Er bevinden zich twee kathedralen en meerdere andere kerken binnen de muren. Een ervan is de grafkerk van de tsaar. In het boek lezen we dat Stalin in 1953 het bevel gaf het graf van Ivan de Verschrikkelijke te openen. Toen bleek dat de grote tsaar – Stalin had een biografische film over hem laten maken – in monnikspij was begraven. Die details werden verborgen gehou-

den omdat het de communistische regering niet uitkwam.

De communisten lieten in het Kremlin ook heel wat kleinere kerken slopen en sloten de andere godshuizen voor het publiek. Het hele stadsdeel – het was immers de zetel van de regering, nadat Sint-Petersburg haar statuut als hoofdstad had verloren – werd hermetisch afgesloten. Daardoor kreeg het Kremlin een kille reputatie. Pas na Stalins dood, in 1953, mochten toeristen het complex opnieuw betreden.

Het Kremlin is een spannend en compleet boek over een van de grootste iconische gebouwen ter wereld. (EDS)

Catherine Merridale, *Het Kremlin. Een politieke en culturele geschiedenis*, Nieuw Amsterdam, Amsterdam, 2013, 526 blz., 39,95 blz.